

Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Vergi Okuryazarlığının İncelenmesi

Ali YALÇIN, Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ
Milli Eğitim Bakanlığı

ÖZ

Vergi okuryazarlığı, finansal okuryazarlığın boyutlarından biri olarak sosyal bilgiler dersinin kapsamına girmektedir. Vergi okuryazarı bireyler, vergi bilincine sahip olup verginin bir ülkenin gelişmesindeki önemini bilmektedir. Bu nedenle gelişmiş ülkeler, kendi vatandaşlarından etkili birer vergi okuryazarı olmalarını istemektedir. Öğrencilerin vergi okuryazarı bireyler olarak yetişmelerini amaçlayan derslerden biri de Sosyal Bilgilerdir. Bu araştırmanın temel amacı sosyal bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığının incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitapları, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ve 2018-2022 yılları arasında okullarda kullanılan Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarıdır. Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında vergi isminin geçtiği bir tane kazanım bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler 4, 5 ve 6. sınıfta vergi belgesi ile vergi bilincine yönelik kavramlar; 7. sınıf ders kitabında ise tarihsel vergi kavramları ön plandadır. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında (4-7) vergi okuryazarlığı kapsamında bulunan konuların finansal okuryazarlık içerikleri ile doğrudan bağlantılı olduğu görülmektedir. Ayrıca araştırmada incelenen tüm Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan görsellerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgiler, vergi okuryazarlığı, ders kitapları.

Gönderim: 19.08.2022

Kabul: 23.01.2023

Yayımlanma: 31.05.2023

Sorumlu Yazar:

Ali Yalçın

aliylcnn77@gmail.com

Önerilen Atıf (Suggested Citation):

Yalçın, A., & Sağlamgöncü, A. (2023). Sosyal bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığının incelenmesi. *Öğretmen Eğitimi ve Öğretim*, 4(1), 1-17. <https://doi.org/10.55661/jnate.1164015>

Examining Tax Literacy in Social Studies Textbooks

Ali YALÇIN, Ahmet SAĞLAMGÖNCÜ
Ministry of National Education

ABSTRACT

Tax literacy is included in the social studies course as one of the dimensions of financial literacy. Tax literate individuals have tax awareness and know the importance of tax in the development of a country. For this reason, developed countries want their citizens to be effective tax literate. One of the courses aimed at raising students as tax literate individuals is social studies. The main purpose of this research is to examine tax literacy in social studies textbooks. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the research. The textbooks examined within the scope of the research are the 4th, 5th, 6th and 7th grade social studies textbooks approved by the Ministry of National Education and used in schools between 2018-2022. The data obtained in the research were analyzed by content analysis. According to the results of the research, there is one achievement in the social studies 6th grade textbook, in which the name of tax is mentioned. Social studies 4th, 5th and 6th grades with tax certificate and tax awareness concepts; In the 7th grade textbook, historical tax concepts are at the forefront. It is seen that the subjects within the scope of tax literacy in social studies textbooks (4-7) are directly related to the contents of financial literacy. In addition, it was concluded that the visuals included in the scope of tax literacy in all social studies textbooks examined in the research should be developed. Various suggestions were presented according to the results obtained in the research.

Keywords: Social studies, tax literacy, textbooks.

Received: 19.08.2022

Accepted: 23.01.2023

Published: 31.05.2023

Corresponding Author:

Ali Yalçın

aliylcnn77@gmail.com

GİRİŞ

Sosyal Bilgiler dersi bir ülkenin yetiştirmek istediği insan özellikleriyle doğrudan ilişkili olan bir derstir. Etkili vatandaş yetiştirme amacı olan sosyal bilgiler dersinde etkili vatandaşların özellikleri dersin içeriğini oluşturmaktadır (Deveci, 2018). Bireylerin 21. yüzyılda yaşanan bilimsel, teknolojik ve kültürel gelişmeler doğrultusunda etkili vatandaş olarak yetişebilmeleri için kazanmaları gereken beceriler içerisinde bulunan yeni okuryazarlık becerileri (Koçoğlu, Aydemir & Yiğen, 2021) Sosyal Bilgiler dersinin önemli araştırma konularındandır.

Yeni okuryazarlıklar bireyin gündelik yaşamında karşılaştığı sembollere, nesnelere ve olaylara yönelik anlam oluşturabilmesi ile ilgili becerilerdir (Kurudayıoğlu & Tüzel, 2010). Bireyin anlamlandırmasına ve tanımlamasına dayanan bu yeni okuryazarlıkların geniş bir kapsamı bulunmaktadır. Yeni okuryazarlıklardan kimileri medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, teknoloji okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, politik okuryazarlık, tarih okuryazarlığı, finansal okuryazarlık, coğrafya okuryazarlığı, ekonomi okuryazarlığı ve vergi okuryazarlığı biçimindedir (Çakmak & Bulut, 2019). Bu okuryazarlıkların kapsamı geniş olsa da kendi aralarında kimi yönlerden çeşitli bağlar vardır. Örneğin, diğer okuryazarlıklara göre çok daha yeni olan vergi okuryazarlığı (Yılar & Akdağ, 2017), finansal okuryazarlığın boyutlarından biridir (Akhan, 2013; Güvenç, 2017; Bakırtaş & Atılğan Yaşa, 2020; Moučková & Vitek, 2018). Nitekim 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda öğrencilere kazandırılması gereken becerilerden biri de finansal okuryazarlıktır. Bu bağlamda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde finansal okuryazarlık becerisi kazanabilmeleri için iyi birer vergi okuryazarı olmaları sağlanmalıdır (Yıldırım & Ortak, 2021).

Vergi, kişilerden veya kurumlardan kamu hizmetlerinin sağlanması için devlet tarafından resmi olarak alınan paradır (De Clercq, 2021; Özen, Altunoğlu & Öztornacı, 2016). Vergi okuryazarlığı ise bireyin vergilendirmeye yönelik kanunlar ile belirtilen birtakım sorumluluklarının farkında olması, bu sorumluluklarını yerine getirmesi ve vergilendirmeye yönelik riskleri finansal yaşamında değerlendirmesi biçiminde tanımlanabilir (Cvrlje, 2015, s. 158). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)'nin 73. maddesine göre herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Bu bağlamda vergi vermek, vatandaşlık görev ve sorumluluklarından biridir. Sosyal Bilgiler dersi de ilkökul ve ortaokulda vatandaşlık eğitimini üstlenen temel derslerden biri olduğundan (Çalışkan & Uzunkol, 2018, s. 15) bu derste vergi okuryazarlığı kapsamına giren konular ele alınmalıdır.

Vergi okuryazarlığının kapsamı, vergilendirmenin ve vergi türlerinin ne olduğu, verginin hangi amaçla toplandığı, vergi düzeyinin nasıl belirlendiği, beyannamenin nasıl verileceği gibi vergiyi oluşturan birtakım unsurlar ile ilgili olan bilgi ve becerilerden oluşmaktadır (Bakırtaş & Atılğan Yaşa, 2020; Teyyare, 2018). Vergi okuryazarlığının kapsamını oluşturan bu bilgi ve beceriler, bireyde vergi bilincinin oluşması ve vergi yükümlülüklerini yerine getirmesi ile ilgilidir (Bornman & Wassermann, 2018). Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan verginin anlamı, önemi ve gerekliliği ile ilgili temel düzeyde bilgi ve beceriler kazandırılmalıdır (Yılar & Akdağ, 2017). Vergi okuryazarlığı, aynı zamanda dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı ile de ilişkilidir. Örneğin, vergi bilincine sahip bir vatandaşın vergi ödeviyle ilgili televizyondan Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından alınan güncel bir kararı takip etmesi medya okuryazarlığı becerisini, Gelir İdaresi Başkanlığı'nın online adresine girip vergisini ödemesi ise dijital okuryazarlık becerisini kullandığını göstermektedir (Yılar & Akdağ, 2017).

Toplumda bireylerin vergi okuryazarlığı becerisi kazanmaları, kayıt dışı ekonominin önüne geçilmesine, vergi kültürünün ve farkındalığının oluşmasına ve devletin gelirinin artmasına katkı sağlamaktadır (Yelman, 2021; Yılar & Akdağ, 2017). Nitekim vergiler, bir toplumda kamu gelirlerinin oldukça önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Yardımcıoğlu, Akpınar & Günay, 2015). Toplumda vatandaşların iyi birer vergi okuryazarı olmaları, devletin hem kalkınmasına (Yılar & Akdağ, 2017) hem de topluma etkili bir biçimde hizmet sunmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, bireylerin vergi okuryazarı olarak yetiştirilmeleri önemlidir. Vergi okuryazarlığının kazanılmasında eğitimin önemli bir rolü vardır (Demir & Çiğerci, 2016; Taytak, 2010).

Vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan kazanımlar, bireylere küçük yaşlardan itibaren kazandırılmalıdır. İlkokul ve ortaokul basamaklarında bireylere vergi okuryazarlığı becerisinin

kazandırılabilmesi en önemli ders, Sosyal Bilgilerdir (Yılar & Akdağ, 2017). Bunun için de Sosyal Bilgiler dersinin öğretme-öğrenme sürecinde, öğrencilere vergi okuryazarlığı becerilerini kazandırmak için çeşitli etkinliklerle zenginleştirilmelidir (Yıldırım & Ortak, 2021).

Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere vergi okuryazarlığı becerisi kazandırabilmek için bu ders ile vergi okuryazarlığı arasındaki ilişki sağlanmalı ve ders kitapları vergi okuryazarlığı bağlamında incelenmelidir. Alanyazında Sosyal Bilgiler dersi ile vergi okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi sağlayan sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Ogle, Klepm & McBride, 2007; Singer, 2003; Yılar & Akdağ, 2017). Ayrıca alanyazında Sosyal Bilgiler ders kitaplarının vergi okuryazarlığı bağlamında değerlendirildiği çalışmaların çok az sayıda olduğu görülmektedir (Yılar & Çam, 2020).

Ders kitapları, vergi okuryazarı vatandaş yetiştirmek için oldukça önemli bir araçtır (Yılar & Çam, 2020). Sosyal Bilgiler ders kitaplarının vergi okuryazarlığı kapsamında değerlendirilmesi bu konudaki eksikliklerin belirlenmesi ve ilerleyen yıllarda yayımlanacak ders kitaplarının iyileştirilmesi bakımından önemlidir. Sosyal Bilgiler ders kitaplarının vergi okuryazarlığı bağlamında incelenmesinin Sosyal Bilgiler dersi ile vergi okuryazarlığı arasındaki ilişkinin güçlenmesine ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığına ilişkin farkındalık kazanılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın temel amacı, 2018-2022 yıllarında kullanılan Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarının vergi okuryazarlığına yer verilmesi bakımından incelenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili;

1. Konuların ünitelere göre dağılımı nasıldır?
2. Kullanılan kavramlar nelerdir?
3. Kullanılan görsel öğeler nelerdir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, geçerlik ve güvenilirliğe yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni

Sosyal Bilgiler ders kitaplarının vergi okuryazarlığı bakımından incelenmesini amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Böylece Sosyal Bilgiler ders kitapları vergi okuryazarlığı kapsamında ayrıntılı ve sistematik bir biçimde analiz edilmiştir.

Araştırmada İncelenen Dokümanlar

Araştırmanın dokümanlarını, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından onaylanan ve 2018-2022 yıllarında kullanılan Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen ders kitaplarına ilişkin bilgiler aşağıda yer alan Tablo 1’de sunulmuştur:

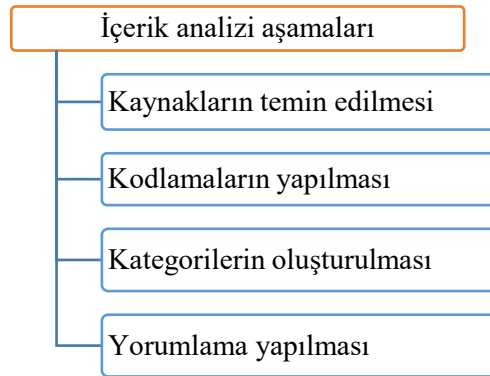
Tablo 1. Araştırmada incelenen Sosyal Bilgiler ders kitaplarına ilişkin bilgiler

Düzey	Sınıf	Yazarlar	Editörler	Yayın yılı	Yayınevi
İlkokul	4. sınıf	Sami Tüysüz	-	2020	Tuna
	5. sınıf	Ömer Faruk Evirgen Jülide Özkan Suna Öztürk	Süleyman Elmacı Adnan Altun Adem Beldağ	2020	MEB
Ortaokul	6. sınıf	Erhan Şahin	-	2020	Anadol
	7. sınıf	Gökhan Gültekin Murat Akpınar Mustafa Nohutçu Pınar Özerdoğan Seher Aygün	Mehmet Ali Kapar Erol Yüksel Murat Akpınar	2019	MEB

Tablo 1'e göre araştırma kapsamında incelenen Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı 2020 yılında Tuna Yayıncılık tarafından; Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabı 2020 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından; Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabı ise 2019 yılında Anadolu Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır. Araştırma kapsamında incelenen Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabı ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2019 yılında yayımlanmıştır. Bu kitaplar, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu başkanlığının izni ile 5 yıl süreyle kullanımda olan kitaplar olduğu için basım yılları ve yayınevleri farklılık göstermiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan veriler kodlanmış ve temalandırılmıştır (Yıldırım & Şimşek, 2018). Araştırmada dokümanlar, içerik analizi ile çözümlenirken izlenen adımlar şu biçimdedir:

Şekil 1. İçerik analizi aşamaları

Kaynakların temin edilmesi: Araştırmada ilk olarak Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı genel ağ sitesinde Sosyal Bilgiler ders kitapları elektronik formatta bilgisayara kaydedilmiştir. Daha sonra bu kitaplar sınıf düzeyine göre sıralanmıştır.

Kodlamaların yapılması: Araştırmada kapsamından incelenen tüm Sosyal Bilgiler ders kitapları vergi okuryazarlığı bağlamında belirli ölçütlere göre incelenmiştir. Öncelikle alanyazında vergi okuryazarlığı ile ilgili çalışmalar incelenmiştir. Böylece vergi okuryazarlığına yönelik derinlemesine bir anlayış oluşturulmuştur. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında yer alan metin ve görseller vergi okuryazarlığı bağlamında detaylı biçimde incelenerek kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Kodlama işlemi, iki sosyal bilgiler alan uzmanı tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kategorilerin oluşturulması: Araştırmada elde edilen kodlar bir araya getirilmiş ve düzenlenerek kategorileştirilmiştir. Son olarak oluşturulan kategoriler ise tablolaştırılmıştır.

Yorumlama yapılması: Bu aşamada tablolar tekrar incelenmiş ve tabloda sunulan veriler yorumlanmıştır.

İnandırıcılık

Çalışmanın inandırıcılığını sağlamak için ders kitapları ilk olarak araştırmacılar tarafından ayrı ayrı incelenmiştir. Böylece araştırmacılar tarafından ders kitaplarının vergi okuryazarlığı bakımından ön incelemesi yapılmıştır. Ön incelemede araştırmacılar ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamına giren yerleri not almışlardır. Araştırmacılar aldıkları notları birbirleriyle paylaşmışlardır. Böylece ders kitaplarında vergi okuryazarlığına ilişkin ilk anlayış geliştirilmiştir. İlk incelemenin ardından araştırmacılar araştırmanın anlaşılır olması için ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili incelemenin her sınıf düzeyinde öğrenme alanlarına göre yapılmasına ve ders kitaplarında yer alan görsellerin de incelenmesine karar vermişlerdir. Araştırmacılar tarafından araştırmanın anlaşılabilirliğini sağlamak için ders kitaplarına yönelik ikinci inceleme, ders kitaplarındaki öğrenme alanlarına göre yapılmıştır. Bu incelemede ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan

kavramlar ve görseller ortaya çıkarılmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan ikinci inceleme sonuçları da karşılaştırılmıştır. Araştırmacıların incelemelerinde örtüşmeyen veriler ise tekrar incelenmiştir. Farklılıklar üzerinde uzlaşma sağlanmasının ardından araştırmacılar verileri kodlamış ve temalandırılmıştır. Farklılıklar üzerinde ise tartışılarak görüş birliğine varılmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığı sağlamak için ayrıca doğrudan alıntılama stratejisinden yararlanılmıştır. Böylece araştırmada incelenen ders kitaplarından vergi okuryazarlığı bağlamında yer alan metinlerden doğrudan alıntılar sunulmuştur.

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde doküman incelemesi sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili konuların ünitelere göre dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili konuların ünitelere göre dağılımı

Sınıf Düzeyi	Ünite	Konu	
4. Sınıf	Üretimden Tüketime	Belgemizi alalım	
		Bilinçli tüketici olalım	
		Ayağımızı yorganımıza göre uzatalım	
5. Sınıf	Üretimden Tüketime	Haklarımı kullanıyorum	
		Vergimi ödüyorum	
6. Sınıf	Üretiyorum, Tüketiyorum, Bilinçliyim	Nitelikli insan gücü	
		Türkiye’nin beşerî coğrafya özellikleri	
	Yeryüzünde Yaşam	Telif ve patent hakkı	
	Bilim ve Teknoloji Hayatımızda	Avrupa’da uyanış	
7. Sınıf	Kültür ve Miras	Değişen dünyada değişen Osmanlı	
		Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Topraktan üretir toprağı yönetiriz
		Üretim, Dağıtım ve Tüketim	Dijital teknoloji çağındayız

Tablo 2’ye göre Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında vergi okuryazarlığına ilişkin içeriklere daha çok üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanındaki ünitelerde yer verilmiştir. Bu üniteler içerisinde yer alan vergi konuları şunlardır: Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabında *belgemizi alalım*, 5. sınıf ders kitabında *haklarımı kullanıyorum* ve 6. sınıf ders kitabında *vergimi ödüyorum* isimli konular doğrudan vergi okuryazarlığı kapsamındadır. Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında ise kültür ve miras öğrenme alanında yer alan “*Avrupa’da uyanış, Değişen dünyada değişen Osmanlı,*” konuları ile üretim, dağıtım ve tüketim ünitelerinden “*Topraktan üretir toprağı yönetiriz, dijital teknoloji çağındayız*” adlı konuların içerisinde yer alan tarihsel vergi kavramlarının (*Miri arazi, ikta, lonca*) vergi okuryazarlığı kapsamında yer aldığı söylenebilir.

Bu açıklamalar ışığında Sosyal Bilgiler ders kitaplarında (4-7) vergi okuryazarlığı ile ilgili konuların, finansal okuryazarlık içerikleri ile doğrudan bağlantılıdır. Burada dikkat çeken nokta vergi konu ve kavramların, ağırlıklı olarak üretim, dağıtım ve tüketim öğrenme alanıyla sınırlı olmasıdır. Fakat Sosyal Bilgiler ders kitapları detaylı incelendiğinde, insanlar, yerler ve çevreler; bilim, teknoloji ve toplum, kültür ve miras adlı öğrenme alanında bulunan konuların vergi okuryazarlık konularıyla ilişkilendirilebilir. 6. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde vergi konuları, diğer sınıf düzeylerine göre daha fazla olduğu ve “*vergimi ödüyorum*” ismiyle bir konu başlığının da olması konunun önemi açısından dikkat çekicidir. Eğitim konusunda nitelikli bireyler, ülke ekonomisinin gelişmesine önemli katkıları vardır. Aynı zamanda nitelikli bireyler, vergi okuryazarlık becerilerine de sahiptir.

7. Sınıf Sosyal Bilgiler dersinde, öğrencilerin geçmişte vergi yüzünde birtakım savaş ve iç isyanların olduğunu öğrendikten sonra devletin devamlılığı, gelişmesi açısından vergi vermenin ne kadar önemli olduğunu daha iyi kavrayabilir. 7. Sınıfta dikkat çekici başka bir konu, üretim, dağıtım ve tüketim arasındaki meydana getirdiği değişimle bilinen “*dijital teknoloji çağındayız*” adlı konudur. Bu konunun vergi okuryazarlıkla ilişkilendirilmesinin sebebi günümüzde vergi okuryazarlık becerilerine sahip bireyler, vergilerini öderken e-vergi, interaktif vergi uygulaması, çevrimiçi vergi, Gelir İdaresi Başkanlığı genel ağ sitesi gibi dijital teknolojilerden aktif bir şekilde yararlanabilir. Bu nedenle bu kazanım, öğrencilere kazandırıldığı zaman, vergi okuryazarlık ile ilgili dijital örneklerle desteklenebilir ve böylece öğrencilerin vergi okuryazarlık becerileri gelişebilir.

Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili kavramsal bulgular

Tablo 3’te. 4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili kavramsal veriler sunulmuştur.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığına uygun kavramsal veriler

Tema	Kavramlar	4 sınıf	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf
Vergi belgesi	Fiş	✓	✓	✓	-
	Fatura	✓	✓	✓	-
	Garanti belgesi	✓	✓	✓	-
	Ürün etiketleri	✓	✓	✓	-
	Kullanım kılavuzu	-	✓	✓	-
	Yazar kasa	✓	-	-	-
	Damga	✓	-	-	-
Vergi bilinci	Bilinçli tüketici	✓	✓	-	-
	Aile bütçesi	✓	✓	-	-
	İhtiyaçlar	✓	✓	✓	-
	Üretim	✓	✓	✓	-
	Tüketim	✓	✓	✓	-
	Tasarruf	✓	✓	✓	-
	İsraf	✓	-	-	-
	Gelir ve gider tablosu	✓	-	-	-
	Finansal okuryazarlık	✓	-	-	-
	Hukuki yükümlülük	Sorumluluk	✓	✓	✓
Haklar		-	✓	✓	-
Kamu hizmeti		-	-	✓	-
Vergi		✓	✓	✓	✓
KDV (Katma değer vergisi)		-	-	✓	-
Türkiye Standartlar Enstitüsü (TSE)		✓	-	-	-
Tüketici Hakem Heyeti		✓	✓	✓	-
Tüketici Bilgi Sistemi		-	✓	✓	-
Ticaret Bakanlığı		-	✓	✓	-
Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü		-	✓	✓	-
Tüketici Hakları Derneği	-	✓	✓	-	
Gelir İdaresi Başkanlığı (GİB)	-	-	✓	-	
Tarihsel arka plan	Feodalite	-	-	-	✓
	Derebeylik	-	-	-	✓
	Serf	-	-	-	✓
	İkta	-	-	-	✓

Miri arazi	-	-	-	✓
Vergi geliri	✓	✓	✓	✓
Tımar sistemi	-	-	-	✓
Dirlik	-	-	-	✓
Aşar vergisi	-	-	-	✓
Türkiye İktisat Kongresi	-	-	-	✓
Ahilik	-	-	-	✓
Lonca teşkilatı	-	-	-	✓
Tanzimat Fermanı	-	-	-	✓

Tablo 3'e göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan kavramsal veriler ile ilgili *vergi belgesi*, *vergi bilinci*, *hukuki yükümlülük* ve *tarihsel arka plan* biçiminde dört tema oluşmuştur. Bu temalardan *vergi belgesi* teması içerisinde yer alan fiş, fatura ve garanti belgesi kodları; *Vergi bilinci* temasında yer alan ihtiyaçlar, üretim, tüketim ve tasarruf kodları 4, 5 ve 6. sınıf ders kitaplarında ön plandadır. *Hukuki yükümlülük* temasında bulunan sorumluluk, haklar, vergi, tüketici hakem heyeti, ticaret bilgi sistemi, ticaret bakanlığı, piyasa gözetimi genel müdürlüğü ve tüketici hakları derneği isimli bulgular, 5 ve 6. sınıf ders kitaplarında ön plandadır. *Tarihsel arka plan* temasında ise iktâ, miri arazi, vergi geliri, tımar sistemi, dirlik, aşar vergisi, Türkiye iktisat kongresi, ahilik, lonca teşkilatı ve Tanzimat Fermanı adlı bulgular, 7. sınıf ders kitaplarında ön plana çıkmıştır.

Tablo 3'e göre özellikle Sosyal Bilgiler 4 ve 5. sınıf ders kitabında finans konularının içerisinde temel düzeyde vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan konulara yer verildiği görülmektedir.

Aşağıda Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu değerlendirilen örnek bir metinden alıntı sunulmuştur:

“Alışverişlerden sonra fiş veya fatura almak bir vatandaşlık görevidir. Çünkü satın aldığımız ürünler için ödediğimiz paranın bir bölümünü vergiler oluşturur. Bu vergilerin devletimizin hazinesine ulaşabilmesi biz vatandaşların fiş veya fatura istemesiyle mümkündür. Çünkü alışveriş sonrasında alacağımız belgenin üzerindeki miktar, yazar kasa aracılığıyla kayıtlara geçer. Devlet de bu kayıtlar üzerinden vergi toplar. Fiş veya fatura alınmadığında ise satış işlemi kayıtlara geçmez. Bu da devlete ödenmesi gereken paranın satıcının kasasında kalması ve vergi gelirlerinin azalması anlamına gelir.” (Tüysüz, 2020, s. 136).

Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabından alınan bu metinde öğrencilere vergi vermenin önemine, vergi bilincine ve vergi farkındalığı oluşturmaya yönelik temel bilgiler sunulmuştur.

Aşağıda Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabından vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen metinlerden bir örnek alıntı sunulmuştur:

“Bir tüketici olarak bazı sorunlar yaşadığımızda başvurmamız gereken birçok yer var. Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri, Tüketici Mahkemeleri, Ticaret Bakanlığı'nın Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürlüğü 175 Alo Tüketici hattı, Tüketici Bilgi Sistemi (<https://tuketici.ticaret.gov.tr>), tüketicinin korunmasına yönelik faaliyet gösteren dernek ve vakıflar.” (Evirgen, Özkan & Öztürk, 2020).

Yukarıda 5. sınıf ders kitabından sunulan örnek metin, vergi okuryazarlığı bakımından incelendiğinde tüketici haklarını korumaya yönelik olduğu görülmektedir. Ancak vergi okuryazarlığı bağlamında tüketicinin ödediği ücretin bir kısmının devlete vergi geliri olarak ödendiği ifade edilmemiştir.

Aşağıda Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabına göre vergi okuryazarlığı içeriklerine uygun metinlerden örneklere yer verilmiştir.

“Yaşadığımız çağda devletin sunması gereken kamu hizmetlerinin türü ve sayısı her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak kamu giderleri de artmaktadır. Ancak kamu hizmetlerini karşılayacak mali kaynaklar sınırlıdır. Bu nedenle devlet, kamu hizmetlerinin sağlanması amacıyla kişilerden ve kurumlardan vergi alır. Devletin, kişilerden ve kurumlardan kamu

hizmetlerinin finansmanını karşılamak üzere yasal olarak aldığı paraya vergi denir. Vergi alma hakkı yalnızca devlete aittir. Anayasamızın 73. Maddesine göre herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür.” (Şahin, 2019, s. 183).

“Vergi ödemek bir vatandaşlık görevidir. Toplumda vergi bilinci ne kadar arttırılırsa devletin gücü ve insanlara sağlayacağı hizmet olanağı da o kadar artar.” (Şahin, 2019, s. 183).

“Devletin vatandaşlarına sunduğu yol, su, elektrik, eğitim, sağlık, ulaşım ve güvenlik gibi hizmetlerin maliyetlerinin karşılanabilmesi için vergi ödenmesi gerekir. Bunu yapmak her vatandaşın görevi ve sorumluluğudur. Devlet, topladığı vergi sayesinde çeşitli alanlarda yatırımlar yapar. Yapılan yatırımlar insanlara istihdam olanağı sağlar. Ülkemizin gelişmesi ve kalkınması için vergimizi düzenli olarak ödemeliyiz.” (Şahin, 2019, s. 184).

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında vatandaşların görev ve sorumluluk bilincinin gelişmesine katkı sağlamak ve vergi vermenin önemini ve duyarlılığını arttırmak vergi okuryazarlığı kapsamında bulunan özdeyişler de bulunmaktadır:

1. Çiçekler ilgi, çocuklar sevgi, ülkeler vergi ile büyür.
2. Hizmet istiyorsan devletten, vermelisin vergini yürekte.
3. Bayrak bağımsızlığımızın, vergi varlığımızın kanıtıdır. (Şahin, 2019, s. 184).

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında yer alan metinde vergi vermenin bir sorumluluk olduğu ve devletin vatandaşlarına etkili hizmet sunabilmesinde vergi gelirinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Aynı zamanda 6.sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan özdeyişlere yer verilmiştir.

Aşağıda Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen metinlerden örnekler, alıntı biçiminde sunulmuştur:

“Selçuklu Devleti konargöçer Türkmenlere askerî hizmetleri karşılığında arazi dağıtımını yapmış ve bu arazilere ait vergiler toplanması işini askerlere bırakmıştı” (Gültekin & diğerleri, 2019, s. 160).

“Kurulduğu dönemde fethettiği yerlerde derebeylik sistemi ile karşılaşan Osmanlı Devleti derebeylik yerine Tımar Sistemi uygulamıştır. Osmanlı padişahları fethedilen toprakların bir kısmının mülkiyetini devlete bırakmıştır. Devlete ait bu toprakların da işletme hakkını halka vermiştir. Böylece Mirî arazi sistemi ortaya çıkmıştır. Sadece kullanım hakkı halka verilen bu tür arazilerin gelirleri askerî hizmet karşılığında belirli kimselere bırakılarak Dirlik (tımara) sistemi meydana getirilmiştir. Bu sistemde toprağın mülkiyeti devlete, vergi gelirlerini toplama hakkı dirlik sahibine, kullanım hakkı ise köylü ve çiftçiye aittir” (Gültekin vd., 2019, s. 161).

Yukarıda yer alan Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan örnek metinlerde Türk tarihi ve Avrupa tarihinden vergi ile ilgili konular hakkında bazı bilgilere yer verilmiştir. Bu konular daha çok askeri temelli vergi konularıdır.

Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında vergi konuları ile ilgili görsel verilere ilişkin bulgular

Aşağıda Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi konuları ile ilgili görsel verilere ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 4. Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili görsel verilerin dağılımı

Sınıf Düzeyi	Frekans(f)
4. sınıf	3
5. sınıf	1
6. sınıf	7
7. sınıf	1

Toplam

12

Tablo 4'e göre vergi okuryazarlığı kapsamında en çok (7) 6. sınıf ders kitabında görsel bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler 4. sınıfta 3 tane görsel yer alırken 5. ve 7. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında sadece bir adet görsel yer verilmiştir.

Aşağıda 4. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 1'e yer verilmiştir.

Görsel 1. Belgemizi alalım (ey tüketici kardeş) (Tüysüz, 2020, s. 137)

4. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında belgemizi alalım konu başlığının içinde yer alan ey tüketici kardeş adlı bir görsel yer almıştır. Bu görselde bilinçli bir tüketici alışveriş yaptığında fiş veya faturasını alması gerektiğini belirtmiştir. Fiş veya fatura belgesi, aynı zamanda içinde devlete ödenen vergi payını da göstermektedir. Böylece öğrenciye, bilinçli bir tüketici davranışı aracılığıyla vergi okuryazarlığı becerisi de kazandırılabilir.

Aşağıda 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 2'ye yer verilmiştir.

Görsel 2. Tüketici hakları (Evirgen vd., 2020, s. 142)

Bir tüketici alışveriş yaptığı zaman alınan fatura veya fişin içinde devlete ödenen vergi payının olduğunu bilmesi ve daha açık bir şekilde ders kitabında ifade edilmesi vergi okuryazarlık becerisinin gelişimi

açısından önemlidir. Sosyal Bilgiler 5. sınıf ders kitabında yer alan görsel 2’de dolaylı olarak vergi okuryazarlığı kapsamında değerlendirilmiştir.

Aşağıda 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 3 sunulmuştur.

Görsel 3. Vergi haftası etkinlikleri (Şahin, 2019, s. 183)

Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında vergi haftası ile ilgili bir görsel yer almaktadır. Bu görselde, öğrencilerin vergi haftasına yönelik farkındalıklarını arttırmak ve dikkatlerini çekmek amacıyla ders kitabında yer aldığı söylenebilir. Ancak vergi haftası etkinlik görselini destekleyen metinsel açıklama oldukça yetersizdir. Aşağıda Sosyal Bilgiler ders kitabında yer alan görsel 3’e ilişkin metin yer almaktadır.

“Yaşadığımız çağda devletin sunması gereken kamu hizmetlerinin türü ve sayısı her geçen gün artmaktadır. Buna bağlı olarak kamu giderleri de artmaktadır. Ancak kamu hizmetlerini karşılayacak mali kaynaklar sınırlıdır. Bu nedenle devlet, kamu hizmetlerinin sağlanması amacıyla kişilerden ve kurumlardan vergi alır.” (Şahin, 2019, s. 183).

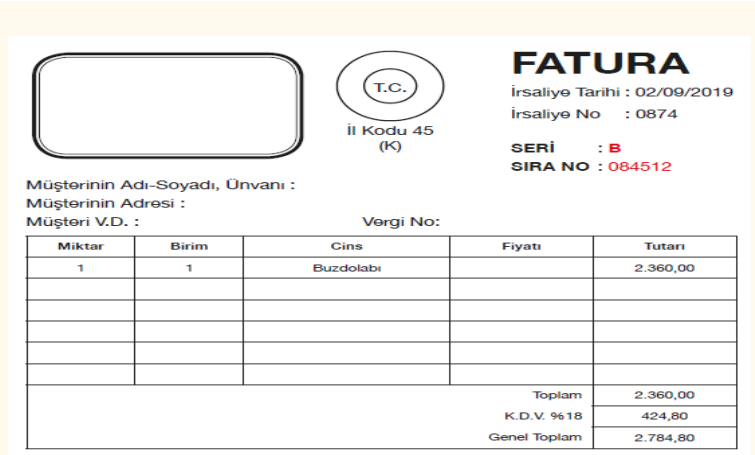
6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 4 aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4. *Vergi geleceğimize (Şahin, 2019, s. 199)*

6. Sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında Gelir İdaresi Başkanlığının 29. vergi haftası ile ilgili hazırladığı bir afiş yer almaktadır. Görselde Gelir İdaresi Başkanlığı'nın vergi toplamakla ilgili sorumlu kuruluş olduğu belirtilmiştir. Ancak Gelir İdaresi Başkanlığı ile ilgili ders kitabında başka hiçbir bilgiye yer verilmemesi dikkat çekici bir durumdur.

Aşağıda 6. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 5 yer almaktadır.

FATURA
İrsaliye Tarihi : 02/09/2019
İrsaliye No : 0874
SERİ : B
SIRA NO : 084512

Müşterinin Adı-Soyadı, Ünvanı :
Müşterinin Adresi :
Müşteri V.D. : Vergi No:

Miktar	Birim	Cins	Fiyatı	Tutarı
1	1	Buzdolabı		2.360,00
Toplam				2.360,00
K.D.V. %18				424,80
Genel Toplam				2.784,80

Görsel 5. *Fatura (Fiş) (Şahin, 2019, s. 182)*

Yukarıda yer alan görsel 5'te öğrencilere örnek bir fatura sunulmuştur. Böylece öğrencilerin faturada ödenen ücretin belirli bir kısmının devlete vergi olarak verildiği, anlatılmaya çalışılmıştır.

Aşağıda 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında olduğu belirlenen görsel 6 yer almaktadır.

Görsel 6. *Avrupa'da bir Derebeylik Şatosu (Gültekin vd., 2019, s. 160)*

Yukarıda belirtilen görsel 6'da 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabında, tarihsel vergi kavramlarında olan feodalite, derebeylik ve vasal kavramlarını destekleyen bir görsele yer verilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada 2018-2022 yılları arasında okutulan Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitapları, vergi okuryazarlığı kapsamında incelenmiştir. Aşağıda araştırmada ulaşılan sonuçlar ve sunulan öneriler yer almaktadır.

Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlara göre, vergi okuryazarlığına ilişkin konuların, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında 4 ve 5. Sınıflarda üretimden tüketime ünitelerinde; 6. Sınıf ders kitabında üretiyorum, tüketiyorum, bilinçliyim ünitesinde; 7. Sınıf ders kitabında ise üretim dağıtım ve tüketim ünitesinde daha fazla yer verilmiştir.

Özellikle 7. Sınıfta tarihsel vergi kavramlarına yer verilmesi öğrencilere geçmişten günümüze vergi konularının önemini belirtmek adına yararlı olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamına giren konu ve kavramların finansal okuryazarlık konularının içinde yer aldığı söylenebilir. OECD (2019a; 2019b; 2021), yıllık raporlarında vergi okuryazarlık konularının finansal okuryazarlık konularının içinde belirtmiş olması bu araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bir başka araştırma sonucuna göre Sosyal Bilgiler dersinde vergi konularına yer verildiği, özellikle finansal okuryazarlık kapsamında yer alan konularla birlikte vergi bilinci de oluşturulmak istenmiştir (Yılar & Akdağ, 2017). Bireylerde olumlu bir vergi algısı oluşması için vergi bilinci küçük yaşlardan itibaren verilmesi önemlidir. Özellikle okul çağından itibaren çocuklara, Sosyal Bilgiler dersi aracılığıyla vergi konuları öğretilir (Demir & Cigerci, 2016).

Araştırmada ulaşılan sonuçlara göre Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığına ilişkin birçok kavramsal veri ortaya çıkmıştır. Bu kavramsal kodlamalar “*vergi belgesi, vergi bilinci, hukuki yükümlülük ve tarihsel arka plan*” isimli temalar altında sunulmuştur. Vergi okuryazarlığı kapsamında olan bu kavramsal verilerin sonuçlarına göre Sosyal Bilgiler 4, 5 ve 6. sınıflarda fiş, fatura, garanti belgesi, ürün etiketleri, ihtiyaçlar, üretim, tüketim, sorumluluk, haklar ve vergi kavramları ön plandadır. Güvenç (2017) tarafından yapılan araştırmada Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanlarında vergi ve verginin önemi konularına yer verildiğini belirtmesi bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşmektedir. Araştırmada Sosyal Bilgiler 7. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığına ilişkin kavramsal verilerin, daha çok tarihsel konular içerisinde yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kamuoyunda sağlıklı bir vergi bilinci oluşturmak adına “*vergi haftası*” etkinlikleri düzenlenmektedir. Ayrıca Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından okullarda vergi haftası etkinlikleri adıyla şiir, resim ve müzik yarışmaları düzenlenmektedir (Yılar & Akdağ, 2017). Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, vergi okuryazarlığı kapsamında Gelir İdaresi Başkanlığına yönelik sadece 6. sınıf ders kitabında bir görsele yer verilmiştir. Doğrudan vergi toplamakla sorumlu olan Gelir İdaresi Başkanlığına yönelik yeterli bilgi olmamasının vergi okuryazarlığı kapsamında önemli bir eksiklik olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı kapsamında özdeyişlere yer verildiği görülmüştür. Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler 6. sınıf ders kitabında vergi okuryazarlığı konularına ilişkin edebiyat temelli bir yaklaşımdan faydalandığı söylenebilir. Sosyal Bilgiler dersi öğretim sürecinde edebiyat temelli yaklaşıma yer verilmesi dersin içeriğini zenginleştirmekte ve öğrencilere empati gibi kimi becerileri kazandırmaktadır (Kabapınar, Tabak & Yavuz, 2019; McGowan & Guzzetti). Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili özdeyişlere yer verilmesi de öğrencilerin vergi okuryazarlığı becerilerini geliştirebilir.

Dere ve Aktaşlı (2019) araştırmasında, Sosyal Bilgiler ders kitaplarında finans okuryazarlık becerisi açısından etkinliklere yer verildiğini belirtmişlerdir. Bu araştırmada ise, vergi okuryazarlığı kapsamında sadece Sosyal Bilgiler 6.sınıf ders kitabında bir etkinliğin olduğu ortaya çıkmıştır.

Verginin soyut bir kavram olduğu göz önünde bulundurulduğunda, vergi okuryazarlığı ile ilgili sadece Sosyal Bilgiler 6. sınıfta bir etkinliğe yer verilmesinin bir eksiklik olduğu söylenebilir. Benzer biçimde Yıldırım ve Ortak (2021) 21. yüzyıl becerileri ile ilgili çalışmalarında, öğrencilerin vergi okuryazarlık becerilerini geliştirmek için Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi konularına yönelik etkinliklerin, tasarlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Bu araştırmada elde edilen bulgulara göre, Sosyal Bilgiler 4, 5, 6 ve 7. sınıf ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamında kullanılan görsellerin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı kapsamında yer alan sınırlı sayıdaki bu görsellerin metinle uyumu ise yeterince sağlanamamıştır. Oysa bir ders kitabında kullanılan görseller metindeki anlatımı desteklemelidir (Ertok Atmaca, 2006; Şahin, 2014).

Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı olarak sunulan öneriler şu biçimdedir:

- Öğrencilerin vergi bilinci kazanmaları için Sosyal Bilgiler ders kitaplarında doğrudan vergi okuryazarlığının kapsamına giren konuların sayısı artırılabilir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarında vergi okuryazarlığı ile ilgili görsellerin sayısı artırılabilir. Bu görsellerin metinle uyumu sağlanabilir.
- Sosyal Bilgiler ders kitaplarına vergi okuryazarlığı ile ilgili etkinlik çalışmaları eklenebilir.
- Sosyal Bilgiler dersi ile vergi okuryazarlığı arasındaki ilişkiyi güçlendirecek kuramsal çalışmalar yapılabilir.
- Yine araştırmacılar tarafından Sosyal Bilgiler dersinde vergi okuryazarlığı ile ilgili etkinlikler tasarlanabilir. Bu etkinlikleri geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akhan, N. E. (2013). Adım adım ekonomi okuryazarlığı: Sosyal Bilgiler dersleri için alternatif yollar. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(14), 1-36. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.569>
- Alpan (bangir), G. (2008). Görsel okuryazarlık ve öğretim teknolojisi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 74-102. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/yyuefd/issue/13714/166034>.
- Bakırtaş, D., & Atılgan Yaşa, A. (2020). Vergi okuryazarlık düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma: Salihli Belediyesi örneği. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(4), 741-747. doi:10.25287/ohuibf.719874.
- Bornman, M., & Wassermann, M. (2018). Tax literacy in the digital economy. *Journal of Tax Research*. <https://core.ac.uk/download/pdf/185315465.pdf> adresinden 05.08.2022 tarihinde ulaşıldı.
- Cvrilje, D. (2015). Tax literacy as an instrument of combating and overcoming tax system complexity, low tax morale and tax non-compliance, *The Macrotheme Review*, 4(3), 156-167.
- Çakmak, Z., & Bulut, B. (2019). Sosyal Bilgiler perspektifinden küresel okuryazarlık becerisi, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 160-180. DOI: 10.21764/mauefd.537314.
- Çalışkan, H., & Uzunkol, E. (2018). A Model for explaining student achievement in Social Studies course. *Croatian Journal of Education*, 20, 939-971. DOI: <https://doi.org/10.15516/cje.v20i3.2729>.
- De Clercq, Bernadene. (2021). Tax literacy: what does it mean?. *Meditari Accountancy Research*. 31(3). <https://doi.org/10.1108/MEDAR-04-2020-0847>.
- Demir, İ. C., & Cigerci, İ. (2016). Vergi bilincinin oluşumunda eğitimin rolü: İlköğretim öğrencileriyle ampirik bir çalışma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 23(1), 127-143. <https://doi.org/10.18657/yeabu.43689>.
- Dere, İ., & Aktaşlı, İ. (2019). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında bilinçli tüketicilik. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 283-302. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/susbed/issue/61823/925033>
- Deveci, H. (2018). Türk eğitim tarihinde sosyal bilgiler. Turan R. & Ulusoy K. (Edt.), *Sosyal Bilgilerin temelleri içinde* (ss. 20-36). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ertok Atmaca, A. (2006). İlköğretim ders kitaplarında görsel tasarım ve resimleme. *Millî Eğitim Dergisi*, (171), 318-328.
- Evirgen, Ö. F., Özkan, J., & Öztürk S. (2020). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitabı. S. Elmacı, Altun A. & Beldağ A. (Edt.). MEB Yayınları.
- Gelir İdaresi Başkanlığı, [GİB], (2022). Vergibilir: Vergi bilinci geliştirme eğitimi. Öğrenci kitabı. <http://www.vergibilinci.gov.tr/ogrencikitabi.pdf>
- Gültekin, G., Akpınar, M., Nohutçu, M., Özerdoğan, P., & Aygün, S. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı. Ali Kapar M., Yüksel E. & Akpınar, M. (Edt.) MEB Yayınları.
- Güvenç, H. (2017). Öğretim Programlarımızda finansal okuryazarlık. *İlköğretim Online*, 16(3), 935-948. DOI:10.17051/ilkonline.2017.330233.
- Kabapınar, Y., Tabak, E., & Yavuz, B. (2019). Öğrencilerde empati becerisini geliştirme temelli bir teknik olarak görsel öykü: örnek uygulamalar. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 58-80. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/adusobed/issue/51929/605086>

- Koçoğlu, E., Aydemir, H., & Yiğen, V. (2021). Eğitimde okuryazarlık becerilerine ilişkin kavramlar. Koçoğlu, E. (Ed.), *Eğitimde okuryazarlık becerileri-I* (ss. 1-11) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Kurudayıoğlu, M., & Tüzel, M. S. (2010). 21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 28, 283-298.
- Mcgowan, T., & Guzzetti, B. (2003). Edebiyat Temelli Sosyal Bilgiler Öğretimi (Çev. A. Doğanay), *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(11), 35-44. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/4367/59729>
- Moučková, M., & Vitek, L. (2018). Tax literacy, *Acta Universitatis Agriculturae Et Silviculturae Mendelanae Brunensis*, 66(57), 553-559. DOI: 10.11118/actaun201866020553.
- OECD (2019a). OECD future of education and skills 2030 conceptual learning framework: Core foundations for 2030, Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2019b). Future of education and skills 2030 oecd learning compass 2030 a series of concept notes. Paris: OECD Publishing.
- OECD. (2021). Future of education and skills 2030 oecd learning compass 2030 a series of concept notes. Paris: OECD Publishing.
- Ogle, D., Klemp, R., & McBride, B. (2007). *Building Literacy in social studies strategies for improving comprehension and critical thinking*. Association for Supervision and Curriculum Development Alexandria (ASCD). Virginia. USA.
- Özen, A., Altunoğlu, B., & Öztornacı, E. (2016). Orta öğretim düzeyindeki öğrencilerin vergi algılama düzeylerine ilişkin ampirik bir değerlendirme. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 22(2) , 279-290. DOI: 10.18657/yecbu.00955
- Singer, A.J., & Network, H. N. T. (2003). *Social studies for secondary schools teaching to learn, learning to teach*. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers. Mahwah, New Jersey.
- Şahin, E. (2019). Ortaokul ve imam hatip ortaokulu 6. sınıf sosyal bilgiler ders kitabı. Anadol Yayıncılık.
- Şahin, M. (2014). Sosyal bilgiler ders kitaplarının görsel tasarım ilkeleri açısından değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 31-46. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/cusosbil/issue/32277/353146>
- Taytak, M. (2010). İlköğretim 2. kademe öğrencilerinde vergi bilincinin tespiti: Ampirik bir araştırma. *Maliye Dergisi*, 158, 496-512.
- Teyyare, E. (2018). Maliye eğitiminin vergi okuryazarlığı düzeyine etkisi: Abant İzzet Baysal Üniversitesi örneği. *Journal of Management and Economics Research*, 16(4), 315-333. DOI: 10.11611/yead.463248.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2709.pdf> adresinden 08.12.2022 tarihinde alınmıştır.
- Tüysüz, S. (2020). Sosyal Bilgiler 4. sınıf ders kitabı. Tuna Matbaacılık.
- Yardımcıoğlu, M., Akpınar, Y., & Günay, Y. (2015). Vergi okuryazarlığı ve vergisel farkındalık: Kahramanmaraş araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(2), 95-122.
- Yelman, E. (2021). Vergi okuryazarlığı üzerine yazılan bilimsel çalışmaların bibliyometrik analizi. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(2), 289-310. DOI: 10.46452/baksoder.1036401.
- Yılar, M. B., & Akdağ, H. (2017). Sosyal Bilgiler öğretiminde vergi okuryazarlığı. Turan R. & Akdağ H. (Edt.), *Sosyal Bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar III*. içinde. (ss.356-399). Ankara: Pegem Akademi.

- Yılar, M. B., & Çam, İ. D. (2020). 20. ve 21. yüzyılın başlarına ait ders kitaplarında vergi: Karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 503-514. <https://doi.org/10.48145/gopsbad.807009>
- Yıldırım, A., & Şimşek, Y. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, R., & Ortak, Ş. (2021). Otantik öğrenme yaklaşımının Sosyal Bilgiler dersinde 21. yüzyıl öğrenme ve yenilenme becerilerinin gelişimine etkisi. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15. 69-90. <https://doi.org/10.20860/ijoses.943513>